

NYT om naturbeskyttelsesloven

December 1998 – Indrykning nr. 226-234

Indhold

- 226. Ny bekendtgørelse om internationale naturbeskyttelsesområder
- 227. Forslag til ændring af naturbeskyttelseslovens bestemmelser om klitfrednings- og strandbeskyttelseslinier
- 228. Naturklagenævnsafgørelse (formands-afgørelse) om påklage af en tilsynsafgørelsen efter naturbeskyttelseslovens § 78, stk. 1, 2. pkt.
- 229. Naturklagenævnsafgørelse (formands-afgørelse) om klageberettigelse efter naturbeskyttelseslovens § 86, nr. 1
- 230. Naturklagenævnsafgørelse (formandsafgørelse) om genoptagelse af en fredningssag contra rejsning af ny sag
- 231. To naturklagenævnsafgørelser om rørlægning (NBSKL §3)
- 232. Naturklagenævnsafgørelse om opfyldning af en sø (NBSKL §3)
- 233. Tre naturklagenævnsafgørelser (formands-afgørelser) om jorddiger (NBSKL §3)
- 234. Naturklagenævnsafgørelse (formandsafgørelse) om plantning af læhegn tæt ved gravhøj (NBSKL § 18)

226. Ny bekendtgørelse om internationale naturbeskyttelsesområder

Den 15. november 1998 trådte bekendtgørelse om afgrænsning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder i kraft (Miljø- og Energiministeriets bkg. nr. 782 af 1. november 1998). Bekendtgørelsen omfatter EF-habitatområder, EF-fuglebeskyttelses-områder og Ramsar-områder.

Bekendtgørelsen har relevans for alle, der i amter og kommuner arbejder med planlægning og sagsbehandling efter love om planlægning, naturbeskyttelse, miljøbeskyttelse, vandløb og vandindvinding.

De nye regler, som afspejler de internationale og EU-retlige forpligtelser, der gælder indenfor områderne, viderefører i vid udstrækning bestemmelserne i bekendtgørelse nr. 408 fra 1994 om EF-fuglebeskyttelsesområder og Ramsarområder, som den nye bekendtgørelse erstatter. Der gives bindende retningslinjer for den amtslige og kommunale arealrelaterede administration i og omkring de internationale naturbeskyttelsesområder.

Bekendtgørelsens væsentligste bestemmelser handler om planlægning, administration af lovgivning, der har betydning for områderne, samt pligt til konsekvensvurdering.

Bekendtgørelsen medfører ingen ændringer i den kompetencefordeling, der i dag gælder på plan-, miljø- og naturbeskyttelsesområdet.

Generelt gælder, at lovgivningen ikke må administreres, så naturtyper eller levesteder i de internationale naturbeskyttelsesområder forringes eller de arter, områderne er udpeget for, forstyrres væsentligt (bkg. §§ 3 og 4).

Kun bydende nødvendige hensyn til væsentlige samfundsinteresser kan begrunde, at dette princip fraviges i tilfælde, hvor der ikke findes nogen alternativ løsning. I givet fald skal der kompenseres for de skader, der vil blive påført området. Naturstyrelsen skal have lejlighed til at udtale sig, inden en even-tuel fravigelse kan endeligt vedtages (§ 7).

Det er vigtigt at være opmærksom på, at bekendtgørelsen også kan vedrøre planlægning og administration uden for naturbeskyttelsesområderne i det omfang, områderne kan blive berørt.

På enkelte punkter er der sket indholdsmæssige ændringer i bekendtgørelsen i forhold til de tidligere regler. Der er foretaget justeringer, så bekendtgørelsen i højere grad også i ordlyden svarer til habitatdirektivet, bl.a. er pligten til konsekvensvurdering og betydningen heraf præciseret i bekendtgørelsens § 6, stk. 1-3. Der er endvidere lagt op til i højere grad at inddrage offentligheden ved afgørelser efter bekendtgørelsen, jf. § 6, stk. 4. Desuden er der i § 8 indføjet en bestemmelse om, at miljø- og energiministeren i særlige tilfælde kan tillade at de forbud mod planlægning, som fremgår af bekendtgørelsens § 3, stk. 2, fraviges.

Bekendtgørelsen er sendt til samtlige amter og kommuner sammen med kort og oversigt over udpegningsgrundlag for samtlige EF-habitatområder. Der er udsendt detailkort over de områder, der er relevante for hhv. amter og kommuner.

Sagsbehandlere og andre med adgang til Internet og GIS-programmet MapInfo kan hente de digitaliserede grænser for samtlige enkeltområder på Naturstyrelsens hjemmeside på internettet på adressen: www.sns.dk/natur/habitat/digi-kort.htm.

Det i indrykning nr. 204 nævnte udkast til vejledning vedrørende administration og forvaltning af de internationale naturbeskyttelsesområder vil først foreligge i løbet af foråret 1999. Det bemærkes i den forbindelse, at Naturstyrelsen indtil nu kun har modtaget meget få reaktioner på opfordringen i samme indrykning til at indsende forslag, ideer og påpegning af

problemfelter i forbindelse med den nye vejledning, som skal afløse den foreløbige vejledning i administration af EF-fuglebeskyttelsesområder og Ramsarområder (Naturstyrelsen 1996).

227. Forslag til ændring af naturbeskyttelseslovens bestemmelser om klitfrednings- og strandbeskyttelseslinier

Miljø- og Energiministeren har den 25. november 1998 fremsat et lovforslag, L 95, "Lov om ændring af lov om naturbeskyttelse og af lov om ændring af lov om planlægning og naturbeskyttelse".

Lovforslaget har to hovedformål:

Det ene hovedformål er at skabe hjemmel for, at de nye 300 m klitfrednings- og strandbeskyttelseslinier, som blev vedtaget med lov nr. 439 af 1. juni 1994 om ændring af lov om planlægning og lov om naturbeskyttelse (Beskyttelse af kystområderne), kan sættes i kraft amt for amt, efterhånden som Strandbeskyttelseskommissionen afgiver indstilling om liniernes forløb. Herved opnås en relativt hurtigere afklaring af retstilstanden for de berørte lodsejere samt et klarere administrationsgrundlag for myndighederne.

Efter den gældende "kystlov" ville de udvidede beskyttelseslinier først træde i kraft, når miljø- og energiministeren på grundlag af Strandbeskyttelseskommissionens indstilling havde truffet beslutning herom for hele landet samtidig.

Denne del af lovforslaget er en genfremsættelse af et lovforslag, som miljø- og energiministeren fremsatte i februar 1998, men som faldt bort pga. folketingsvalget.

Det andet hovedformål er en delvis imødekommelse af ønsker fra kommunal side om helt at undtage byzone fra de udvidede beskyttelseslinier. Beskyttelseslinierne i byzone vil efter forslaget blive fastlagt således, at ubebyggede arealer, der ligger i tilknytning til eksisterende bymæssig bebyggelse, ikke omfattes af den udvidede beskyttelse, medmindre der er tale om større åbne arealer af væsentlig betydning for kystlandskabet. Endvidere lovfæstes det tilsagn, som ministeren i februar 1998 gav alle amter og kystkommuner om i en overgangsperiode på nærmere vilkår at ville ophæve eller reducere beskyttelseslinierne i den udvidede beskyttelseszone, når dette var nødvendigt, for at kommunerne kunne realisere en byudvikling, der var fastlagt i kommuneplanrammer, før kystloven trådte i kraft den 1. august 1994. Overgangsperioden løber til år 2006.

Lovforslaget indeholder endelig et par mindre tekniske ændringer. Den ene indebærer, at beskyttelseslinierne ikke længere skal tinglyses, men i stedet registreres i matriklen og noteres i tingbogen på samme måde, som det er tilfældet i skovloven og landbrugsloven. Dette forslag var også indeholdt i det tidligere fremsatte lovforslag.

Den anden ændring skaber hjemmel for ministeren (Strandbeskyttelseskommissionen) til at trække oplysninger i Det Fælleskommunale Ejendomsdatasystem om navne og adresser på berørte lodsejere med henblik på at kunne underrette disse individuelt om kommissionens forslag.

228. Naturklagenævnsafgørelse (formands-afgørelse) om påklage af en tilsynsafgørelsen efter naturbeskyttelseslovens § 78, stk. 1, 2. pkt.

En interesseorganisation påklagede et amts afgørelse om retablering af et dige.

Afgørelsen indebar bl.a., at et krav om yderligere retablering af et 25-30 meter langt dige blev frafaldet med den begrundelse, at diget var retableret til den højde, som fortsættelsen af diget på den modsatte side af vejen havde samt, at der ikke forelå bevis for, at diget tidligere havde været højere.

Klagen gik ud på, at diget ikke var blevet retableret til sin oprindelige højde, hvilket kunne bevidnes af andre beboere i området, og at amtets afgørelse var i strid med hensynet til at bevare digets kulturhistoriske værdi, idet der var tale om et gammelt sogneskelsdige.

I Naturklagenævnets afgørelse, der gik ud på, at interesseorganisationens klage ikke ville blive realitetsbehandlet, hedder det bl.a.:

"Det følger af naturbeskyttelseslovens § 78, stk. 1, 2. pkt., at afgørelser, som amtet træffer alene for at opfylde sin forpligtelse til som tilsynsmyndighed at foranledige ulovlige forhold lovliggjort, jf. lovens § 73, stk. 6, ikke kan påklages. Denne begrænsning i klageadgangen omfatter tillige beslutninger om ikke at kræve retablering i videre omfang end det, som tilsynsmyndigheden med sit stedkendskab og på grundlag af sagens omstændigheder i øvrigt i den konkrete sag finder tilstrækkeligt bevismæssigt belæg for.

Det bemærkes, at henvendelse vedrørende amtets opfyldelse af sin forpligtelse som tilsynsmyndighed kan rettes til Tilsynsrådet for Amt"

(Klagenævnets afgørelse af 24. sept. 1998, NKN j.nr. 97-131/650-0019, SNS j.nr. 1996-4316/0-0002).

229. Naturklagenævnsafgørelse (formands-afgørelse) om klageberettigelse efter naturbeskyttelseslovens § 86, nr. 1

Et fredningsnævn dispenserede fra en fredning til anlæg af en cykelsti med en større bredde end tilladt ved en tidligere meddelt dispensation.

Sagen var foranlediget af nogle lodsejere, der anfægtede at den etablerede sti var i overensstemmelse med det oprindelige projekt.

Lodsejerne gjorde gældende, at de var klageberettigede, dels fordi det var en henvendelse fra dem, der havde foranlediget sagsbehandlingen i fredningsnævnet, dels fordi de som lodsejere måtte anses som adressat for afgørelsen.

I formandsafgørelsen vedrørende forståelsen af "adressaten for afgørelsen" i naturbeskyttelseslovens § 86, stk. 1 hedder det bl.a.:

"Efter den praksis, der har fæstnet sig på området, kan en ejer af en ejendom, der berøres af den tilladte foranstaltning, ikke sidestilles med en adressat. En privat person er således kun klageberettiget, såfremt den pågældende ansøger er adressat for afgørelsen. Det fremgår endvidere af loven, som den er fortolket i praksis, at en anmelder ikke anses som adressat - uanset om den truffede afgørelse meddeles den pågældende".

(Klagenævnets afgørelse af 11. nov. 1998, NKN j.nr. 97-121/600-0004, SNS j.nr. 1996-1211/10-0005).

230. Naturklagenævnsafgørelse (formandsafgørelse) om genoptagelse af en fredningssag contra rejsning af ny sag

Efter klage fra ejeren ophævede Overfredningsnævnet i 1993 en afgørelse, som fredningsnævnet havde truffet i 1992 om fredning af de nærmeste omgivelser til langdyssen Kong Humbles Høj på Sydlangeland og sikring af en ny adgangssti til monumentet. Selve fortidsmindet er beskyttet efter naturbeskyttelseslovens §§ 12 og 13, og offentlighedens adgang til dyssen er bestemt ved en privatretlig deklaration fra 1910 om "besøgendes adgang til at bese mindesmærket ad den dertil førende sti."

Overfredningsnævnet lagde ved sin afgørelse til grund, at amtet efter ikrafttrædelsen af den nye naturbeskyttelseslov pr. 1. juli 1992 uden ejerens samtykke kunne foretage pleje af monumentet, jfr. bekendtgørelse nr. 551 af 22. juni 1992, at der eksisterede en offentlig adgang - om end ikke den bedste - til at bese dyssen, og at anlæg af en planlagt omfartsvej øst om Humble by ville muliggøre en optimal løsning af adgangsforholdene. Det anførtes tillige, at løsningen med omfartsvejen efter de foreliggende oplysninger var i sigte inden for en overskuelig årrække.

Ejeren havde imidlertid stedse modsat sig, at amtet foretog pleje af dyssen, uanset at der var et påtrængende behov herfor. I en af amtet indhentet udtalelse fra Naturstyrelsen fra 1996 om amtets mulighed for at gennemføre pleje på trods af ejerens holdning udtalte styrelsen, at det på baggrund af motiverne til naturbeskyttelsesloven var styrelsens umiddelbare vurdering, at

det uanset ordlyden i bekendtgørelse nr. 551 ikke havde været meningen, at give amterne en ret til mod ejerens vilje at foretage pleje af privatejede fortidsminder.

Besøgendes adgang til monumentet, som skete via gårdspladsen på ejerens ejendom, var endvidere blevet vanskeliggjort eller hindret ved skiltning om "lukket vej" og tillige ved opløjning af den sti, der førte gennem marken til dyssen.

Endelig ville der for så vidt angår den planlagte omfartsvej i følge amtets vejafdeling i gunstigste fald gå endog en lang årrække endnu inden vejen eventuelt kom til udførelse.

På denne baggrund og med henvisning til langdyssens væsentlige betydning bl. a. som udflugtsmål anmodede amtet Naturklagenævnet om at genoptage fredningssagen.

Naturklagenævnet (formanden på nævnets vegne) afviste at genoptage sagen og bemærkede samtidig, at amtet kunne rejse en ny fredningssag, hvor bl.a. spørgsmålet om adgangsforholdene kunne søges afklaret.

Det anføres nærmere i afgørelsen: "Indledningsvis bemærkes, at genoptagelse af en sag, hvori Naturklagenævnet (i denne sag Overfredningsnævnet) tidligere har truffet afgørelse, kun kan ske, hvis afgørelsen led af væsentlige mangler, eller hvis der i forbindelse med anmodningen om genoptagelse fremkommer relevante faktiske oplysninger, der ikke forelå oplyst ved sagens afgørelse, men som må antages at have haft væsentlig betydning for sagens udfald.

Den tid, der er forløbet, fra den oprindelige afgørelse blev truffet, til der anmodes om genoptagelse, tillægges tillige vægt ved vurderingen af, om sagen skal genoptages.

I denne sag er der forløbet mere end 5 år siden Overfredningsnævnet traf afgørelse i sagen. I dette tidsrum kan ikke blot de fysiske forhold på stedet være ændret, men der kan også være sket ændringer i ejerforholdene for de ejendomme, der berøres af en eventuel fredning af Kong Humbles grav.

Selv om der i den mellemliggende periode eventuelt skulle være fremkommet nye oplysninger i sagen, medfører tidsrummet fra Overfredningsnævnets afgørelse til anmodningen om genoptagelse at være af en sådan længde, at det alene af denne grund vil være yderst betænkeligt at genoptage sagen."

Amtet har herefter ved skrivelse af 6. oktober 1998 til fredningsnævnet rejst ny fredningssag med samme indhold som kendelsen fra 1992.

(Klagenævnets afgørelse af 28. aug. 1998, j.nr. 97-111/420-0003, SNS j. nr. 1996-617-0014).

231. To naturklagenævnsafgørelser om rørlægning (NBSKL §3)

A. Et amt havde meddelt afslag på en ansøgning om dispensation fra naturbeskyttelseslovens §3 til bibeholdelse af en ca. 160 m lang rørlægning af et vandløb og meddelte samtidig påbud om retablering af vandløbet til den samme skikkelse, som det havde før rørlægningen.

Vandløbet svarede ifølge amtet til den kategori af vandløb, som i regionplan 1997 er målsat primært til afledning af vand (C), og som primært benyttes til afledning af vand.

Afgørelsen blev påklaget til Naturklagenævnet af ansøgeren, der navnlig anførte, at rørlægningen ville muliggøre væsentlige rationaliseringer af den landbrugsmæssige drift af et ca. 5,6 ha stort markområde, mens kommunen der støttede ansøgeren bl.a. henviste til, at vandløbet var under udtørring og kun havde en meget begrænset naturmæssig værdi, samt at der i løbet af de sidste 5-6 år kun havde været vand i bækken ved tøbrud eller kraftig nedbør.

Amtet anførte bl.a., at amtet generelt var imod rørlægning af vandløb, at vandløbet - selvom det var udtørrende om sommeren - havde en funktion som levested for vilde planter og dyr, som var af væsentlig værdi for det dyrkede landskab, at rørlægningen ville medføre, at vegetationen i forbindelse med vandløbet, vegetationens vandrensende effekt og lokalitetens funktion som biotop og spredningskorridor for dyr og planter ville forsvinde, samt at det i regionplanen var anført, at der normalt ikke gives tilladelse til rørlægning af vandløb, uanset at der er tale om vandløb med lempet målsætning.

I formandsafgørelsen, der stadfæstede amtets afgørelse, hedder det bl.a.:

"Ved behandlingen af ansøgninger om dispensation til rørlægning af vandløb lægges der vægt på hensynet til så vidt muligt at bevare vandløbene som en del af landskabsbilledet og naturen. Rørlægning indebærer, at vegetationen i forbindelse med vandløbet forsvinder. Tilsvarende forsvinder vegetationens vandrensende effekt og lokalitetens funktion som biotop og spredningskorridor for dyr og planter. Det anførte gælder uanset, at det beskyttede vandløb måtte være af en så ringe størrelse, at det kan blive udsat for udtørring under tørre perioder om sommeren.

I denne sag må der endvidere lægges vægt på, at rørlægning af vandløbet ville få afledede virkninger i form af en øget næringstilførsel til, som er målsat som karpfiskevand (B3).

Hensynet til at forbedre de driftsmæssige forhold på ejendommen og hensynet til at spare ansøgeren for udgifterne til retablering kan ikke - overfor hensynet til at undgå de anførte natur- og landskabelige forringelser - tillægges afgørende betydning".

(Klagenævnets afgørelse af 3. sept. 1998, NKN j.nr. 97-131/650-0017, SNS j.nr. 1996-4613/0-0002).

B. Et amt havde meddelt dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3 til bibeholdelse af rørlægning på 292 m af et i alt ca. 1224 m langt biløb (hvoraf de øvrige 932 m allerede var rørlagt) til en bæk, som ifølge regionplanen var målsat som laksefiskevand.

Formålet med rørlægningen var at skabe større og mere rektangulære marker, hvorved driften af ansøgerens landbrugsejendom var blevet rationaliseret.

Amtets afgørelse, der bl.a. var begrundet med, at rørlægning blev anset som miljømæssigt ubetænkelig, blev påklaget til Naturklagenævnet af en interesseorganisation, der bl.a. anførte, at driftsmæssige hensyn ikke var tilstrækkelige til at begrunde en dispensation, at rørlægning af vandløb i almindelighed medførte væsentlige forringelser af de natur- og landskabelige værdier, herunder især på grund af tabet af den naturlige vegetation i forbindelse med vandløbet og dettes vandrensende effekt, at den øgede udledning af næringsstoffer og okker ville kunne gøre det vanskeligt at opretholde regionplanens høje målsætning til den tilstødende bæk, samt at det af regionplanens retningslinier for vandløbsadministrationen fremgik, at der ved administrationen af naturbeskyttelsesloven ville blive lagt vægt på at forbedre vilkårene for at alsidigt plante- og dyreliv i og omkring søer og vandløb.

I formandsafgørelsen, der ændrede amtets afgørelse til et afslag og henviste til, at de af ansøgeren påberåbte driftsmæssige hensyn ikke kunne tillægges afgørende betydning, er bl.a. anført følgende:

"Ved administrationen af beføjelsen til at dispensere fra forbudet i naturbeskyttelseslovens § 3 bør det tilstræbes, at naturlige vandløb bevares som værdifulde elementer i landskabsbilledet og naturen. Rørlægning indebærer, at vandløbet og vegetationen i forbindelse med dette forsvinder fra landskabsbilledet. Samtidig forsvinder vegetationens selvrensende effekt samt lokalitetens funktion som biotop og spredningskorridor for dyr og planter.

I denne sag må der endvidere lægges vægt på, at rørlægningen har afledede virkninger i form af en øget næringstilførsel til Bæk, som i regionplanen er målsat som laksefiskevand (B2)".

(Klagenævnets afgørelse af 24. sept. 1998, NKN j.nr. 97-131/6850-0015, SNS j.nr. 1996-4316/0-0002).

Kommentar : Sammenlign indrykning nr. 211 og 220, hvor Naturklagenævnet også meddelte afslag på dispensation til rørlægning. Vandløbsstrækningerne i de i alt 4 sager var på mellem 50 og 520 m. I 2 af de 4 sager var der tale om eventuel lovliggørelse (indrykning nr. 220 og nr.

231, B). I indrykning nr. 211 var ansøgningen begrundet med risikoen for udskridning af en privat grusvej, mens ansøgningerne i de øvrige sager var begrundet i erhvervsøkonomiske forhold. Under eet er afgørelserne - i overensstemmelse med lovens bemærkninger - udtryk for en restriktiv praksis.

232. Naturklagenævnsafgørelse om opfyldning af en sø (NBSKL §3)

Et amt havde meddelt tilladelse efter naturbeskyttelseslovens § 3 til at bibeholde et udgravet vandhul med et væsentligt større vandspejl end det, der var tilladt, da amtet i 1994 gav tilladelse efter samme lovbestemmelser til oprensning af en tilgroet tørvegrav, idet vandhullet var udvidet ud i et område, hvor den fredede orkidé majgøgeurt havde et voksested, således at bestanden fortsat fandtes på den ø, der var efterladt i vandhullet.

Amtets efterfølgende tilladelse, der var begrundet med, at det ikke var muligt at genskabe det botanisk værdifulde område ved opfyldning af de dele af vandhullet, som var etableret uden tilladelse, var givet på en række nærmere anførte betingelser.

Afgørelsen blev påklaget til Naturklagenævnet af en interesseorganisation, der var enig med amtet i, at opfyldning af de ulovligt etablerede dele af vandhullet ikke på kort sigt ville kunne genskabe det botanisk værdifulde område, men som af principielle grunde ønskede, at der blev meddelt påbud om opfyldning af denne del af vandhullet med ugødsket jord og fastsat vilkår om, at det genskabte areal umiddelbart ville være beskyttet som omfattet af naturbeskyttelseslovens §3.

I formandsafgørelsen er anført bl.a. følgende:

"I et område som dette, hvor der er konstateret særlige botaniske interesser i form af orkidéarten majgøgeurt, og hvor der yderligere er væsentlige landskabelige hensyn at varetage, kan der normalt ikke forventes givet tilladelse til udvidelse af vandhuller eller andre tilstandsændringer.

Amtet har imidlertid i dette tilfælde vurderet, at en retablering af området i form af en opfyldning af det udvidede vandhul ikke vil være til gavn for arealet, da der utvivlsomt vil forekomme en efterfølgende tilgroning af det opfyldte samt ske en forstyrrelse af den tilbageværende hængesæk. En opfyldning vil således efter amtets vurdering forringe tilstanden yderligere og dermed forsinke en naturlig retablering af forholdene.

Der ses ikke at være grundlag for at anfægte amtets vurdering af, at en retablering af arealet ved opfyldning af det udvidede vandhul vil være uhensigtsmæssigt ud fra et naturbeskyttelses synspunkt".

(Klagenævnets afgørelse af 24. sept. 1998, NKN j.nr. 97-131/600-0004, SNS j.nr. 1996-4316/0-0002).

233. Tre naturklagenævnsafgørelser (formands-afgørelser) om jorddiger (NBSKL §3)

A. Et amt havde meddelt dispensation fra naturbeskyttelseslovens §4 til at fjerne at ca. 400 m langt jorddige, der adskilte ansøgerens ejendom og et tilkøbt areal, således at ejeren kunne få en bedre samdrift.

Amtet begrundede dispensationen med, at diget ikke var optegnet på de gamle kort fra 1870'erne.

En interesseorganisation og et lokalt museum påklagede afgørelsen under henvisning til, at diget var optegnet på målebordsbladet fra 1872/73, at diget var optegnet på Geodatastyrelsens 4 cm kort, at diget var et gammelt kulturdige, at der ville være fare for, at et sydfor liggende vådt engareal hurtigt ville miste sin karakter af våd eng, såfremt diget blev fjernet, og at diget fremstod ret markant i landskabet med en bredde på 4-4,5 m og en højde på 1-1,5 m.

Naturstyrelsen udtalte bl.a., at der var tale om et ganske markant jorddige, spredt bevokset med gamle hvidgraner, samt at diget var ret usædvanligt, af stor bevaringsværdi og antagelig også af en ganske høj alder, i hvert fald i forhold til de mere almindelige udskiftningsdiger som i sig selv også normalt tillægges en høj bevaringsinteresse.

I nævnets afgørelse, der ændrede amtets dispensation til et afslag, er anført følgende bl.a.:

"Af lovbemærkningerne til § 4 fremgår det, at reglerne under ét er udtryk for en generel samfundsmæssig interesse i, at de beskyttede diger opretholdes. Almindelige driftsmæssige eller andre økonomiske interesser er ikke tilstrækkelige til at begrunde en dispensation.

Naturklagenævnet lægger på baggrund af Naturstyrelsens udtalelse til grund, at diget er optegnet på de gamle kort fra 1870'erne, og at det rummer betydelige landskabelige og kulturhistoriske værdier.

Over for formålet med bestemmelsen i naturbeskyttelseslovens § 4 kan den anførte driftsmæssige interesse i at fjerne diget - bedre udnyttelse af det tilkøbte areal - ikke begrunde, at der gives en dispensation".

(Klagenævnets afgørelse af 24. sept. 1998, NKN j.nr. 97-131/650-0014, SNS j.nr. 1996-4316/11-0002).

B. Et amt havde meddelt afslag efter naturbeskyttelseslovens § 4 til fjernelse af et ca. 170 m langt jorddige, der dannede skel mellem to ejendomme, og som var indtegnet med digesignatur på Geodætisk Instituts 4-cm kort fra 1989. Ansøgningen var begrundet med, at fjernelse af diget ville medføre driftsmæssige fordele.

Diget var 20-40 cm højt og havde spredt bevoksning, så det fremstod tydeligt i landskabet. I den østlige ende hang diget sammen med andre digeforløb, men i vestenden standsede diget ved en mark. Digets betydning som spredningskorridor for dyr og planter var derfor ret begrænset.

Det pågældende dige var en del af ejerlavskellet mellem Hovedgård og By ejerlav og var samtidig en del af sogneskellet mellem og sogne. Sogneskellene har for størstepartens vedkommende ligget fast siden sogneinddelingen 8-900 år tilbage, så det pågældende dige formodedes at have en sådan alder.

Amtet vurderede bl.a., at digets biologiske værdi var forholdsvis begrænset, men at den kulturhistoriske værdi var meget høj på grund af digets funktion og dermed høje alder.

Ansøgerne påklagede amtets afgørelse til Naturklagenævnet under henvisning til bl.a., at digets kulturhistoriske værdi var tvivlsom på grund af digets aktuelle tilstand, og at de var rede til at plante et læhegn i nord-sydgående retning som kompensation for diget.

Overfor dette anførte amtet, at digets kulturhistoriske værdi ikke var afhængig af det aktuelle tilstand, at sognediger generelt er mindre markante i landskabet end de senere udskiftningsdiger, samt at det foreslåede læhegn efter amtets vurdering ikke ville kunne erstatte de kulturhistoriske værdier, som ville gå tabt ved en fjernelse af de beskyttede dige.

I nævnets afgørelse, der stadfæstede amtets afslag, hedder det bl.a.:

"Det må lægges til grund, at der er tale om del af et gammelt ejerlavsskel, der samtidig er en del af et sogneskel. Diget rummer således væsentlige kulturhistoriske og landskabelige interesser.

Der ses ikke i denne sag at foreligge sådanne særlige omstændigheder, som kan begrunde en dispensation, idet klagerens interesse i en mere optimal dyrkning af jorden i den forbindelse ikke kan tillægges vægt".

(Klagenævnets afgørelse af 3. nov. 1998, NKN j.nr. 97-131/600-0005, SNS j.nr. 1996-4316/0-0002).

C. Den tredje formandsafgørelse drejede sig om fjernelse af 75 m af et markant 200 år gammelt dige af en højde på ca. 40 cm., i et område hvor stjerneudskiftningsstrukturen var meget velbevaret.

Amtet havde afslået at meddele dispensation.

I nævnets afgørelse er anført bl.a. følgende:

"Det må lægges til grund, at der er tale om et gammelt udskiftningsstel, der fremtræder landskabeligt markant og uden store gennembrud over en lang strækning. Diget rummer således væsentlige kulturhistoriske og landskabelige interesser. Endvidere er jorddiget biologisk værdifuldt som spredningskorridor for dyre- og planteliv.

Der ses ikke i denne sag at foreligge sådanne særlige omstændigheder, som kan begrunde en dispensation, idet klagerens interesse i en mere optimal dyrkning af jorden i den forbindelse ikke kan tillægges vægt".

(Klagenævnets afgørelse af 16. nov. 1998, NKN j.nr. 97-131/600-0008, SNS j.nr. 1996-4316/0-0002).

Kommentar : I samtlige tilfælde var der tale om diger, der var af væsentlig kulturhistorisk og landskabelig interesse, mens tilsyneladende kun diget i den sidstnævnte sag havde værdi som spredningskorridor. Sammenlign herved redegørelsen for praksis og om de nævnte 3 kriterier, der lægges vægt på i konkrete sager, især om jorddiger, i Naturklagenævnet orienterer, indrykning nr. 122 (juni 1997).

234. Naturklagenævnsafgørelse (formandsafgørelse) om plantning af læhegn tæt ved gravhøj (NBSKL § 18)

Et amt meddelte tilladelse til plantning af et læhegn inden for 100-meter zonen omkring 3 gravhøje og så tæt som 5 meter fra foden af den ene høj. Læhegnet skulle tjene som afskærmning omkring ejendommens driftsbygninger med henblik på en evt. senere anvendelse af disse som bolig.

Amtet begrundede tilladelsen med, at den nærmeste høj var så lille - ca. 1 meter i højden - at den næsten ikke kunne ses fra offentlig vej. Tilladelsen var betinget af, at hegnet blev placeret således, at det kom til at flugte med højens østfod, at det lokale museum blev orienteret, før der blev foretaget dybdepløjning forud for tilplantningen, og at ejeren accepterede, at amtet foretog pleje af højen ved rydning af træ- og buskvækst.

Tilladelsen blev påklaget til Naturklagenævnet af det lokale museum og Naturstyrelsen. Begge klagere henviste bl. a. til, at der ofte findes værdifulde arkæologiske forekomster i nærheden af grupper af gravhøje, og at dybdepløjning tæt på højene sandsynligvis ville ødelægge (jorddækkede) fortidsminder i form af grave og bopladsspor.

Naturklagenævnet (formanden på nævnets vegne) ophævede tilladelsen og meddelte afslag med den begrundelse, at det ansøgte læhegn ville reducere synligheden af gravhøjen, og at det efter museets og Naturstyrelsens udtalelser måtte lægges til grund, at dybdepløjning i umiddelbar nærheden af højen ville indebære en væsentlig risiko for ødelæggelse af værdifulde fortidsminder.

I afgørelsen er det endvidere anført, at en væsentlig del af formålet med bestemmelsen i naturbeskyttelseslovens § 18 er at bevare fortidsminderne som fremtrædende kulturhistoriske elementer i landskabsbilledet, og at bestemmelsen tillige tjener til at sikre bevarelsen af værdifulde arkæologiske forekomster, som måtte ligge begravet ved eller i nærheden af gravhøje.

Endelig anføres, at der efter lovens § 65, stk 3 alene kan meddeles dispensation fra § 18 "i særlige tilfælde", og at en almindelig driftsøkonomisk eller rekreativ interesse efter bemærkningerne til loven ikke er tilstrækkelig som begrundelse for en dispensation. For at der kan meddeles dispensation, må der tillige enten være tale om, at de berørte værdier er uden særlig fredningsmæssig interesse, eller der må være tale om indgreb, som ikke skønnes at medføre afgørende forandring af tilstanden.

(Klagenævnets afgørelse af 23. okt. 1998, NKN j. nr. 97-132/650-0009. SNS j. nr. 1996-6115-0002).